

Stuseco

Stichting ter bevordering van de studie van de Surinaamse economie

Opgericht 16-12-1977, Stichtingenregister nr 41149657

C.Jolstraat 50 ~ 2584 ET Den Haag ~ Tel +31 (0)70 3523832 ~ Fax 3549589

E-mail: mmc@bart.nl ~ Homepage www.stuseco.org

Jaarverslag 2013

STUSECO

*Foto: Volkswoningbouwproject in Commewijne in 1985
met spelende kinderen: de generatie die nu in actie is*

Zesendertigste jaarverslag, d.d. 10 december 2013

Inhoudsopgave:

1. Jaarverslag van Stuseco	3
2. Stuseco activiteiten 2005-2013	5
3. Scenario's 2007-2015 ramingen in 2007 en realisaties nu.	9
4. Scenario's 2014-2021	15

Samenvatting

In dit Jaarverslag blikken we terug op het Groeiscenario 2007-2015, dat in 2006 en 2007 werd ontwikkeld door SPS/Stuseco. Dat begon met de constatering dat tussen 1973 en 2000 de omvangrijke hulp en meeropbrengsten bauxiet slechts tijdelijk tot hogere consumptie en BBP hebben geleid, maar toen dat geld nagenoeg op was, bleek het niveau van export en BBP reëel weer op het niveau van 1973. Het groeiscenario 2007-2014 ging niet uit van omvangrijke overheidsbestedingen, maar van groei van de particuliere sector en van hoog blijvende grondstoffenprijzen. Nu blijkt uit de voorlopige (2013-2015 is nog projectie) cijfers 2007-2015 dat de gerealiseerde BBP groei gelijk is aan de geraamde groei in het groeiscenario. Er is ook een scenario waarbij de armoede in 2015 ten opzichte van 2007 gehalveerd wordt. Voor de komende jaren is verder cruciaal wat de grondstoffenprijzen zullen doen.

In de workshops op 30/12/2013 en 2 en 3 januari 2014 bij IGSR in Universiteit Suriname in samenwerking met SPS en Stuseco kunnen we diverse scenario's voor 2014-2021 draaien en bespreken. Waaronder scenario's met hoge of juist lage exportprijzen. En een scenario waarbij AOV uitkering en belastingvrije voet in 2014 of 2015 worden verhoogd tot het niveau van de armoedegrens.

1. Jaarverslag van Stuseco

Zie op www.stuseco.org onder Overzicht Stuseco een overzicht van doel en organisatie.
Hieronder een foto van

De jaarvergadering van het bestuur van de Stuseco op 13 oktober 2013. Van links naar rechts: Jaap van der Straaten, Conny van Schaijk- van der Schilden, Marein van Schaijk en Desiree Louz. Niet aanwezig wegens uitlandigheid; Rob Lansman.

Het vorige bezoek van Marein en Conny van Schaijk aan Suriname dateert al weer bijna drie jaar geleden: maart/april 2011. Maar van 28/12/2013 – 5/1/2014 zijn ze weer in Suriname. Het laatste trainingsbezoek van Surinaamse economen aan Stuseco in Nederland was in juli 2011 van Rosita Woodly-Sobhie en Vanessa Simson (IGSR van Universiteit Suriname). Verder werkten zij met Marein samen op de Miniconferenties modelbouw Cariben op Curaçao in augustus 2012 en op Sint Maarten in januari 2013.

In 2013 gebeurde er verder niet zoveel, althans tot begin december 2013 toen de voorbereiding van het bezoek aan Suriname startte.

Verder, als vervolg op de training in energiemodule bij Stuseco in juli 2011, vond er begin december een bezoek van Marc Stoffers aan Suriname plaats om de energiemodule verder te verbeteren.

Op www.stuseco.org werd de 3mei shareware versie van Suryamodel geplaatst, plus een digitale versie van het boek uit 1991: “Een macro-model van een micro-economie” en “Micromacrodataset Suriname”, en de afstudeerscriptie van Merina Eduards uit 1996 “Geldeconomie en productie voor eigen consumptie”

Financiën

De middelen van de Stuseco zijn afkomstig uit drie bronnen:

1. bestuursleden die gratis tijd ter beschikking stellen
2. financiële middelen afkomstig van donaties van bestuursleden en honoraria van door bestuursleden verzorgde trainingen etc.
3. kosten gesponsord door Micromacro Consultants

Met deze middelen heeft de Stuseco diverse trainingsbezoeken aan Suriname gefinancierd, en de productie van notities, (draai)boeken en artikelen. Voorts diverse trainingsbezoeken van Surinaamse economen aan de Stuseco in Nederland. De reis- en verblijfkosten van deze bezoeken aan Nederland zijn betaald door de instantie waarvoor ze werken of een donor. Verder financierde de Stuseco in het verleden honoraria van Surinaamse economen die bijdragen leverden aan door de Stuseco uitgegeven boeken.

De directe financiële uitgaven waren de laatste jaren nagenoeg nihil. De belangrijkste activiteiten betreffende post graduate training van Surinaamse economen door de voorzitter, maar hij brengt geen honorarium in rekening. De materiële kosten van bezoeken aan Suriname (in combinatie met bezoeken voor zijn werk op Curaçao en Aruba) werden na 1994 gesponsord door het bedrijf van de voorzitter, Micromacro Consultants BV, dat ook de kantoorfaciliteiten en dergelijke voor zijn rekening nam voor trainingsbezoeken in Nederland en de betaling van de fees van de consultants die workshops gaven (behalve workshops gegeven door bestuursleden, want die krijgen geen honorarium). Daardoor zijn de financiële uitgaven van de Stuseco de laatste jaren vrijwel niets.

Overzicht Stuseco in Euro in €	1977 t/m 2012 in €	2013 december in €
gegevens per ultimo		
Banksaldi per ultimo		
re.cr		
spaar		
Banksaldi per ultimo	8819	8684
inkomsten en uitgaven		
<i>Inkomsten:</i>		
donaties & honoraria gegeven door bestuursleden	129071	0
andere inkomsten (rente etc.)	7651	8
<i>uitgaven:</i>		
uitgaven totaal (*)	127903	143

*) Zie voor de uitsplitsing van de uitgaven en de activiteiten in afzonderlijke jaren de jaarverslagen van de betreffende jaren. De reis- en verblijfkosten werden de laatste jaren betaald door Micromacro Consultants

Plannen voor de toekomst

Via telewerken kan zonodig en desgewenst ondersteuning worden gegeven aan SPS en IGSR (Universiteit van Suriname) bij update Suryamodel en gebruik van het model bij bouw scenarios en impact analyses. Plus verbetering van Suryamodel en modules. Verder kan IGSR de nieuwe Handleiding bij Suryamodel binnenkort afronden en publiceren.

2. Stuseco activiteiten 2005-2013

Hieronder volgt een overzicht van Stuseco activiteiten sinds 2005:

	Activiteiten lijst Stuseco 2005-2013 (*)	opmerking
1	Nld bezoek aan Stuseco in Nederland: 22/9 - 6/10/2005, Rishma Radjie VSB benzineprijs-scenarios	Naar Essed+ Scenario, IBS colloquium 26/11/2005, gepubliceerd in OSO april 2006
2	Sur 31e bezoek aan Suriname van Marein en Conny 10-17 okt 2005	herstart model steun Stuseco aan SPS, Lilian, Iwan en Shakita werken met Suryamodel
3	Sur 32e bezoek aan Suriname van Marein en Conny 29/12/2005 - 10/1/2006	scenariobouw in stappen: scenario 2006-2011 op homepage SPS
4	Nld bezoek aan Stuseco in Nederland: 20/2 -3/3/2006 drs. Iwan Hoepel en drs. Mahesh- Kisoensingh (SPS) en drs. Rishma Radji (VSB)	scenariobouw in stappen
5	Sur 33e bezoek aan Suriname van Marein en Conny 8-22 juli 2006	scenariobouw in stappen
6	Sur 34e bezoek aan Suriname van Marein en Conny 5-12/1/2007 incl. Conferentie macro modellen Nld.talige Cariben bij SPS	scenariobouw in stappen
7	Nld bezoek aan Stuseco in Nederland: 12-23 /2/2007 Drs. I Hoepel, Drs. Lilian Tangali-Menke (SPS), drs. Rishma Radjie (VSB), mw. Helen Raadwijk (ABC), mw. Thania Chin A Lin (PLOS)	scenariobouw in stappen
8	Sur 35e bezoek aan Suriname van Marein en Conny 10-27 mei 2007	scenariobouw in stappen
9	Sur 36e bezoek aan Suriname van Marein en Conny 24/11 - 6/12/2007	MDG scenarios 2007-2015 in oktober 2007 klaar Op 30 juni 2007 "Duurzame armoedevermindering in Suriname via bedrijfsleven"
10	Sur 37e bezoek aan Suriname van Marein en Conny 8-19 juli 2008	
11	Sur 38e bezoek aan Suriname van Marein 11-17/1/2009	
12	Nld bezoek aan Stuseco in Nederland: 23/5 - 11/6 2009: training in CBMOD4 van drs. Rakesh Adhin, drs. Rosmini Warsosemito, drs. Karel Eckhorst, drs. Sanjay Gourisankar (CBvS)	CBMOD4 klaar
13	Sur 39e bezoek aan Suriname van Marein en Conny 19/6 - 2/7/ 2009	Studentenversie Suryamodel voor IGSR
14	Nld bezoek aan Stuseco in Nederland: 8-19 /3/ 2010: drs. Lilian Tangali-Menke en drs. Iwan Hoepel (SPS), drs.Tine Tjalim MINFIN, mw. Denise Sjahkit-Wagiman (ABS) over i/O tabel	Voorlopige I/O tabel klaar
15	Sur 40e bezoek aan Suriname van Marein en Conny 28/12/2010 - 2/1/2011	start samenwerking met IGSR
16	Sur 41e bezoek aan Suriname van Marein en Conny 26/3 - 3/4/2011	
17	Nld bezoek aan Stuseco in Nederland: 18-29 juli 2011: drs. Rosita Woodly-Sobhie en Vanessa Simson Msc. (IGSR) over energie module	Energiemodule bij Suryamodel
18	Sur 42e bezoek aan Suriname van Marein en Conny 28/12/2013 - 5/1/2014	

(*) Meer informatie in Jaarverslagen Stuseco op www.stuseco.org

Zie ook de volgende tabel met overzicht van betrokken experts en participanten in de laatste jaren:

Lijst van experts workshop/ lunchdiscussies bij eerdere bezoeken aan Stuseco

	SPS en VSB feb/maart 2006	SPS, ABS, PLOS, VSB, february 2007	Suriname CBvS mei/juni 2009	SPS, ABS, FIN maart 2010	
1 Dr. Marein van Schaaijk	1	1	1	1	(director MMC)
2 Dr. Frits Bos		1	1	1	(specialist fiscal module CPB, election scenarios)
3 Drs. Runy Calmera	1	1		1	(former coordinator Curalyse model Curaçao)
4 Drs. Stephen Chong	1	1	1	1	(consultant MMC)
5 Dr. Jan Donders		1			(macro economist, fiscal expert)
6 Dr. Leo de Haan			1		(models Nederlandsche Bank)
7 Drs. Bjorn van Hamel	1				(macro economist, retired internat.coord. CPB)
8 Dr. Free Huizinga			1	1	(specialist macro model theory)
9 Dr. Jan Lemmen			1		(monetary specialist)
10 Dr. Marcel Lever		1			(quarterly analysis, head Income&Prices Div.CPB)
11 Drs. Martin Mellens					(quarterly model expert CPB)
12 Drs. Ate Nieuwenhuis	1	1		1	(specialist I/O-CPS and prices)
13 Drs. Hans Stegeman		1			(macro en micro model expert CPB)
14 Drs. Marc Stoffers	1		1	1	(macroeconomic and energy expert)
15 Dr. Herman Stolwijk	1			1	(builder of model for Bangla Desh, agricultural expert)
16 Dr. Johan Verbruggen			1		(quarterly monitoring, head Short term Div.CPB)
17 Drs. Michiel Vergeer	1	1		1	(Macroeconometrician and fiscal expert)
18 Drs. Gerard van Welzenis	1	1	1		(international monitoring expert, long term analyses)
19 Drs. Ronald Jansen	1	1			CBS
20 Drs. Jan van Heemst	1	1			ISS
21 Drs. Ronald Schermel	1	1		1	Surinaams-Nederlandse KvK
Totaal	12	13	9	10	
Participanten					
Drs. Lilian Menke-Tangali		1		1	SPS
Drs. Iwan Hoepel	1	1		1	SPS
Drs. Shakita Mahesh-Kisoensing	1				SPS
Drs. Rishma Radjie	1	1			VSB
Mw. Helen Raadwijk		1			ABS
Mw. Thania Chin A Lin		1			PLOS
Drs. Rakesh Adhin			1		CBvS
Drs. Rosmini Warsosemito			1		CBvS
Drs. Karel Eckhorst			1		CBvS
Drs. Sanjay Gaurisankar			1		CBvS
Mw. Denise Sjahkit				1	ABS
Drs. Tine Tjalim				1	FIN

Er zijn in de activiteiten sedert 2005 drie hoofdlijnen te onderscheiden:

1. De herstart van de samenwerking SPS/Stuseco in oktober 2005 en daarna in 7 stappen (bezoeken aan Suriname of aan Stuseco in Nederland) tot eind 2007 de bouw van Groeiscenario's. Daaraan zal in dit verslag een special hoofdstuk worden gewijd.

2. Daarna in 2008 en 2009 het werk aan CBMOD4 van CBvS
3. Eind 2010 de start van de samenwerking met IGSR van Universiteit van Suriname en bouw van voorlopige Input-Output tabel betreffende 2007.

Bezoek aan Stuseco in Nederland februari 2007, Training in scenariobouw.
 Van links naar rechts: Dr. Marein van Schaaijk, mw. Helen Raadwijk (ABS), mw. Thania Chin A Lin (PLOS), Drs. Lilian Tangali-Menke (SPS), Drs. Iwan Hoepel (SPS), drs. Rishma Radjie (VSB).

Workshop CBMOD4 juni 2009, bij Stuseco in Nederland. Van links naar rechts:
 Drs. Rosminie Warsosemito, Drs. Sanjay Gaurisankar, Drs. Karel Eckhorst,
 Drs. Stephen Chong (MMC), dr. Marein van Schaaijk (Stuseco) en Drs. Rakesh Adhin (CBvS)

Maart 2010 training in Input-Output tabel bij Stuseco in Nederland:

Van links naar rechts: drs. Stephen Chong (Micromacro Consultants), Dr. Marein van Schaijk (Stuseco),
 Drs. Lilian Menke-Tangali en Drs. Iwan Hoepel (SPS), Mw. Denise Sjahkit-Wagiman (ABS), Drs. Tine
 Tjalim (MinFin)

Dit mondde uit in de navolgende I/O tabel:

Input/Output tabel 2007

2007 in mln. SRD	Agriculture, fishery, timber	Bauxite, oil, gold & processing	Manufacturing	Electricity, Gas and Water	Construction	Trade, Hotels and restaurants	Transport and Communication	Financial and business services	Other services	Informal sector less FISIM	Government consumption	Private consumption	Government investment	Private investment	Exports	Total output
Agriculture, fishery, timber	0	0	135	0	0	0	0	0	0	0	0	829	0	0	213	1,178
Bauxite, oil, gold & processing	1	262	1	0	0	1	0	0	1	1	0	223	0	0	3,402	3,893
Manufacturing	167	218	95	5	50	109	59	5	67	124	0	1	0	0	0	1,134
Electricity, Gas and Water	38	50	22	1	11	25	13	1	15	28	173	173	0	0	0	525
Construction	0	0	0	0	5	0	0	0	0	0	0	0	158	785	0	943
Trade, Hotels and restaurants	62	105	84	5	52	58	22	1	25	46	1	9	0	0	482	1,529
Transport and Communication	10	7	5	0	1	4	2	0	5	5	1	21	0	351	0	734
Financial and business services	121	157	69	4	36	79	43	4	48	89	18	280	0	0	0	973
Other services	13	16	7	0	4	8	4	0	5	9	119	1,842	0	0	0	385
Informal sector less FISIM	171	222	97	5	51	111	60	5	68	126	0	5	0	0	0	1,446
Imports	199	856	455	211	449	259	124	165	65	245	69	60	135	670	0	3,960
Indirect taxes	63	232	92	-215	85	82	39	52	21	78	0	0	0	0	0	529
Wage bill	175	222	185	90	157	194	144	160	70	0	692	0	0	0	-12	2,076
Gross operating surplus	157	1,547	-112	420	42	488	222	680	-5	696	0	0	0	0	28	4,163
Total input	1,178	3,893	1,134	525	943	1,529	734	973	385	1,446	1,074	3,444	302	1,806	4,113	23,479

Op 30 december 2010 is met IGSR is afgesproken dat Marein van Schaijk IGSR van Universiteit van Suriname zal ondersteunen bij gebruik van Suryamodel door IGSR in samenwerking met SPS. Verder zal IGSR de Handleiding bij Suryamodel verbeteren en research doen die kan uitmonden in verbetering van scenario's, gedragsvergelijkingen, en modules (zoals energiemodule).

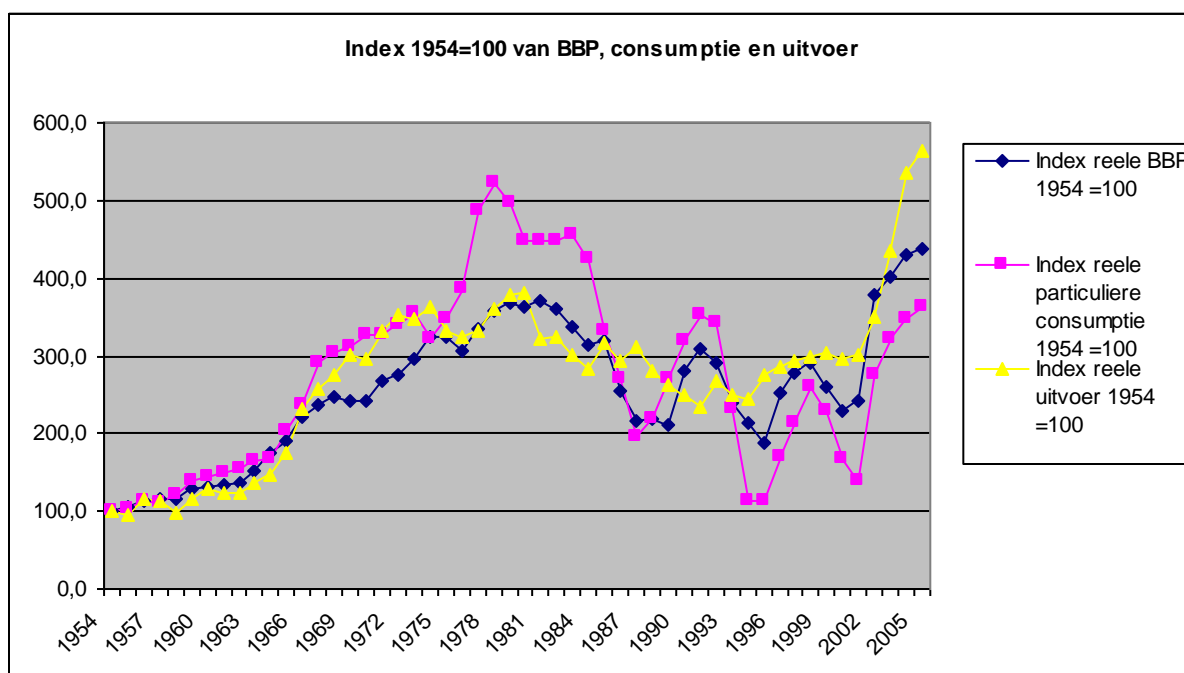
18 en 19 Juli 2011 bij Stuseco training in Energie module.
 Van links naar rechts: Rosita Sobhie, Vanessa Simson (IGSR), energiedeskundige Marc Stoffers en Marein van Schaijk.

3. Scenario's 2007-2015 ramingen in 2007 en realisaties nu.

In de periode 2006-2007 zijn er door in de samenwerking SPS en Stuseco stap voor stap diverse groeiscenario's ontwikkeld. Daaraan vooraf ging een analyse van de ontwikkeling van de Surinaamse economie 1954- 2005. Het volgende stuk is ontleend aan het Achtergrondstuk voor een bijdrage aan IBS colloquium op 26-11-2005, die later, in april 2006 verscheen in tijdschrift OSO

Hulp en meeropbrengsten: uiteindelijk 0% reële groei

Suriname heeft in de tweede helft van de jaren zeventig erg veel ontwikkelingshulp gehad en daarbovenop ook nog omvangrijke meeropbrengsten uit de bauxiet (de bauxietprijzen stegen in 1974 met 44%). De besteding van die gelden in de vorm van consumptie en investeringen van de overheid leidde tot groei van de consumptie en invoer. De export was in de jaren zestig sterk gestegen dankzij de Brokopondopush. Uit de index cijfers voor het volume van de particuliere consumptie en export blijkt dat de export in de jaren zeventig nauwelijks groeide. De productie van bedrijven nam toe, maar die groei kwam niet van de export, maar louter van de productie voor de binnenlandse bestedingen.

De besteding van de ontwikkelingsgelden en meeropbrengsten leidde niet tot structurele verhoging van de arbeidsproductiviteit en omdat de lonen wel stegen, was er geen verbetering van de rendementen (de afzetprijs ten opzichte van de kosten per eenheid product). Na het wegvallen van de hulp en meeropbrengsten teerde men begin jaren tachtig eerst nog in op de

deviezen voorraad. Toen die in april 1984 op was, moesten de overheidsbestedingen reëel omlaag. Dat leidde tot minder inkomen in het land en daling van de reële consumptie. Bijgevolg zakte de productie van bedrijven. De grafiek laat in de jaren 76, 77 en 78 een spectaculaire groei van de particuliere consumptie zien, en van 84 tot 87 een forse daling. (de ups en downs in de daarop volgende jaren kunnen mede het gevolg zijn van statistische onnauwkeurigheden, voortvloeiende uit de meervoudige koersen).

Achteraf kunnen we zien, dat de besteding van de aanzienlijke deviezeninkomsten uit hulp en meeropbrengsten in de jaren zeventig niet hebben geleid tot exportgroei, maar slechts tijdelijke verhoging van overheidsbestedingen en particuliere consumptie. Cruciaal voor economische groei in een klein land is verhoging van de export. Dat kan alleen als de export productie rendabel is. Voor het groeiscenario wordt daarom een analyse per export product aanbevolen, met daaraan behalve product specifieke micro informatie zoals prijs en productiekosten, ook macro gegevens zoals loonontwikkeling, arbeidsproductiviteit, importintensiteit, belastingen en rente.

In zeven stappen naar Groeiscenario

Eerst is een basis scenario ontwikkeld gebaseerd op een zelfde grootte van de exportgroei als over de jaren 1973-2000, dus 0% per jaar.

Vervolgens is het Suryamodel uitgebreid met een Rijstmodule, waardoor de invloed van de macro-economische ontwikkeling op de prijs/kostenquote in de rijstsector kan worden gesimuleerd.

Daarna is verondersteld dat het hoge niveau van grondstoffen prijzen van 2007 de komende jaren zo blijft. Vervolgens is stap voor stap een groei pakket ontwikkeld. Op de homepage van SPS is in 2006 gezet het paper “Een groeiscenario tbv de Surinaamse economie”. Daarin staat het groeipakket beschreven:

- a) **Groeiscenario**, waarbij de helft van de extra hoge inkomsten uit aluinaarde in een stabiliteitsfonds worden gestopt en de rest wordt gebruikt voor belasting vermindering. In dit scenario wordt de belasting verlaging zo ingesteld, dat het financieringstekort per jaar nagenoeg op nul uit komt (dus de staatsschuld nominaal gelijk blijft):
 - a. De loonbelasting wordt in drie stappen in 2007, 2008, 2009 verlaagd, via verhoging van de belastingvrije voet. Door de verlaging van de loonbelasting stijgen de netto inkomens en kan er in 2007, 2008 en 2009 een loonmatiging van 2% per jaar worden verondersteld.
 - b. Omzet belasting op binnenlands product wordt verlaagd.
 - c. Winstbelasting op domestic private sector wordt verlaagd
 - d. Rente zakt in 2007 tot en met 2009
 - e. Hectare productiviteit in rijst wordt in 4 jaar hersteld op oude niveau (+5% per jaar)
 - f. De arbeidsproductiviteit stijgt met 2% per jaar.

Door dit pakket maatregelen komt de prijskostenquote in de rijst weer boven de 120 (en we **vermoeden** hetzelfde in andere sectoren). Daardoor stijgt de export van alle producten (niet van aluinaarde).

Resultaat:

1. Financieringstekort nul, staatsschuld nominaal gelijk
2. Er zit vanaf 2008 95 mln. SRD in Stabilisatiefonds. Dat kan worden gebruikt als buffer indien de aluinaarde prijs na 2011 zou zakken onder het normale niveau
3. BBP stijgt reëel met gemiddeld 6% per jaar (tegenover nul in basis scenario)

Houdbaarheid: ook als de huidig hoge inkomsten uit aluinaarde geleidelijk verdwijnen, hoeft de drastische verlaging van de belasting tarieven later niet te worden terug gedraaid omdat:

1. intussen de export is gegroeid en dat levert extra belasting opbrengsten op
2. door de belasting verlaging nemen de bestedingen toe en dat levert extra belasting inkomsten op

Voorbehoud: We weten nog niet precies hoe de groei van de export van de diverse producten zal zijn bij deze lastenverlichting. De SPS wil dit in de komende tijd in gesprek met product experts nader preciseren.

Nadere uitleg van prijskostenquote

In het boek Macmic, (staat op www.stuseco.org) staat in hoofdstuk 3.5 "Investeringstheorie" in 6 bladzijden het begrip prijskostenquote uitgelegd. In hoofdlijn komt het hier op neer:

De prijskostenquote (pkq) is gelijk aan $100 \times \frac{\text{afzetprijs}}{\text{kostprijs}}$. Dus bij een pkq van 120 is er een winstmarge van 20%. Alleen als de pkq boven de 120 ligt is het voor ondernemers interessant om uit te breiden. Alleen dan namelijk kunnen ze uit de winst de kosten van hun investeringen en risico terug verdienen. Als de pkq tussen 100 en 120 ligt, dan is uitbreiding van de productie niet rendabel. Ligt de pkq beneden de 100 dan wordt er verlies geleden en zal de productie van dat product inkrimpen en op den duur zelfs verdwijnen.

De cruciale factor om duurzaam een hoger BBP te bereiken in Suriname is: Internationaal concurrerende kostprijzen in de Domestic Private Sector (DPS).

Dus een kostprijs die onder de internationale afzetprijs ligt. Dat kan worden bereikt door:

1. lagere loonbelasting waardoor loonmatiging
2. lagere omzet- en winstbelasting op DPS
3. lagere rente last door monetaire stabiliteit
4. hogere productiviteit door technologie, inspanning, efficiency. Dat kan door eigen inspanning DPS en betere efficiency bij de overheid (zonder verhoging van de overheidsuitgaven) met als resultaat goed opgeleide werkenden, goede infrastructuur etc.)

Zie verder hoofdstuk 3.5 van het boek Macmic. In het Suryamodel hebben we dit tot heden alleen toegepast op rijst. Zie echter in het boek Macmic ook voor andere export in hoofdstuk 5.1 t/m 5.4. Dan wordt duidelijk dat de overheid door lagere belastingen en efficiëntere overheid met als resultaat hogere productiviteit, de voorwaarden voor groei kan scheppen.

Vergelijking scenario's 2007-2015

Er zijn stap voor stap in 2006 en 2007 diverse berekeningen uitgevoerd. We bezien hier de slotberekeningen, zoals die staan in de notitie "MDG 1 Suriname: hoe armoede in 2015 gehalveerd" en de volgende Excel-files:

1. Surya_22okt07.xls
2. Suritax 23 okt 07.xls

(In die notitie zit ook een technische beschrijving hoe de berekeningen zijn uitgevoerd).

Basis scenario 2007-2015

Output tabel MDG1	eenheid	Variant									Gemiddelde 2007-2015
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Tot. aantal personen onder de armoedegrens <i>waarvan</i>	*1000	96208	97282	99281	102118	105326	108768	112114	115459	118806	
landsdienaren	*1000	2175	1823	1595	1492	1491	1508	1531	1552	1571	
werknemers bedrijven	*1000	15915	16111	15882	15871	15861	15858	15858	15867	15887	
alleen AOV	*1000	31322	31854	32398	32952	33519	34120	34708	35305	35913	
Overigen	*1000	46796	47494	49406	51803	54454	57282	60017	62735	65434	
Betaalde aov-premie	mIn SRD	100	109	116	121	125	130	134	139	144	
Betaalde inkomstenbelasting	mIn SRD	506	531	575	608	638	668	699	733	768	
Totale AOV uitkering	mIn SRD	94	101	107	112	117	123	128	134	141	
loonvoet bedrijven	%	9	7	5	3	3	3	3	3	3	4
consumptieprijis	%	7	6	3	3	3	3	3	3	3	4
Invoerprijismutatie	%	6	6	3	3	3	3	3	3	3	4
Uitvoerprijismutatie	%	3	3	0	0	0	1	1	1	1	1
bevolking	*1000	515	522	530	537	545	554	562	570	579	
arbeidsplaatsen bedrijven	%	5	3	0	0	0	-1	0	0	0	1
werkloosheid	%	9	9	10	10	11	12	13	14	14	11
uitvoer (vol.)	%	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
investeringen van bedrijven (vol.)	%	2	1	1	0	0	0	0	0	0	0
gezinsconsumptie (vol.)	%	10	1	0	-1	-1	-1	-1	-1	0	1
reële groei BBP via bestedingen	%	4	1	0	0	-1	0	0	0	0	0
financieringstekort in % BBP	%	-2	-2	-1	-1	0	1	1	2	3	0
financieringstekort	mIn SRD	-150	-132	-97	-49	-2	48	100	157	218	
officiële deviezen in maanden invoer prijs/kosten quote rijst	maanden	2	2	2	2	1	1	1	2	2	
		125	128	131	135	138	142	146	150	154	

Groei scenario 2007-2015

Output tabel MDG1	eenheid	Variant									Gemiddelde 2007-2015
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Tot. aantal personen onder de armoedegrens <i>waarvan</i>	*1000	96361	96427	96519	97539	98818	100045	100803	101150	101057	
landsdienaren	*1000	1859	1400	1221	1096	1015	949	883	807	714	
werknemers bedrijven	*1000	15808	16566	16881	17024	17140	17307	17529	17808	18141	
alleen AOV	*1000	31322	31854	32398	32952	33519	34120	34708	35305	35913	
Overigen	*1000	47373	46606	46019	46466	47144	47669	47683	47230	46288	
Betaalde aov-premie	mIn SRD	100	111	120	129	137	146	157	169	182	
Betaalde inkomstenbelasting	mIn SRD	508	544	605	661	719	782	855	940	1038	
Totale AOV uitkering	mIn SRD	94	102	107	113	119	125	132	139	147	
loonvoet bedrijven	%	9	6	5	5	5	5	5	5	5	6
consumptieprijis	%	7	6	4	4	3	4	4	4	4	4
Invoerprijismutatie	%	6	6	3	3	3	3	3	3	3	4
Uitvoerprijismutatie	%	2	3	0	1	1	1	1	2	2	1
bevolking	*1000	515	522	530	537	545	554	562	570	579	
arbeidsplaatsen bedrijven	%	4	6	5	3	2	3	3	4	5	4
werkloosheid	%	9	9	8	8	8	8	8	7	7	8
uitvoer (vol.)	%	0	11	7	7	8	9	9	10	11	8
investeringen van bedrijven (vol.)	%	15	5	10	7	6	6	6	7	7	8
gezinsconsumptie (vol.)	%	12	7	6	3	3	3	4	5	6	5
reële groei BBP via bestedingen	%	6	8	5	4	4	5	5	6	7	6
financieringstekort in % BBP	%	-2	-1	-1	-1	-2	-2	-3	-4	-5	-2
financieringstekort	mIn SRD	-131	-96	-98	-121	-161	-231	-335	-483	-684	
officiële deviezen in maanden invoer prijs/kosten quote rijst	maanden	2	2	2	2	2	3	5	6	8	
		126	130	133	137	140	144	148	151	155	

In het Groeiscenario (A) is het aantal arme inkomenstrekkingers bijna 18.000 lager dan in het basis scenario.

Vervolgens zijn enkele extra maatregelen becijferd:

B) AOV verdubbelen in 2008; kosten 135 mln. SRD in 2015

C) invoeren minimumloon

D) belastingvrije voet zodanig verhogen dat personen onder de armoedegrens geen loonbelasting meer hoeven te betalen; kosten 54 mln. SRD in 2015

Per variant daalt het aantal armen als volgt:

Groei scenario: -17000

AOV+: -35000

Minimumloon: -9000

Belasting vrije voet omhoog: -4000

Dus totaal circa -65.000

Dus aantal armen in 2015 nog maar 55.000 ipv de 95.000 in 2007

De voorlopige realisaties

Onderstaande tabel geeft de realisaties (2013 en 2014 en 2015 zijn nog projecties):

Output tabel MDG1	eenheid	Variant									Gemiddelde 2007-2015
		2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	
Tot. aantal personen onder de armoedegren waarvan	*1000	104719	109720	106179	108483	112980	110848	110866	112178	110400	
landsdienaren	*1000	1930	2823	665	455	844	642	59	557	546	
werknemers bedrijven	*1000	17614	19271	17708	19294	22623	21860	22639	23829	23942	
alleen AOV	*1000	31445	32114	32606	33486	33953	35318	36813	37342	37882	
Overigen	*1000	53731	55513	55200	55248	55560	53028	51355	50450	48030	
Betaalde aov-premie	mln SRD	86	95	109	118	134	150	161	170	186	
Betaalde inkomstenbelasting	mln SRD	384	404	486	541	645	757	833	891	997	
Totale AOV uitkering	mln SRD	86	106	108	113	171	223	232	249	262	
loonvoet bedrijven	%	5	9	7	4	10	11	3	6	7	7
consumptieprijs	%	6	15	0	7	18	5	2	6	4	7
Invoerprijsmutatie	%	9	15	-1	12	15	4	2	2	2	7
Uitvoerprijsmutatie	%	9	12	-10	30	33	4	-4	-4	0	8
bevolking	*1000	510	517	530	538	545	553	561	569	578	
arbeidsplaatsen bedrijven	%	0	1	2	4	5	5	4	5	6	4
werkloosheid	%	11	9	9	9	8	7	7	6	5	8
uitvoer (vol.)	%	26	13	-4	13	-8	2	4	5	5	6
investeringen van bedrijven (vol.)	%	12	14	2	-6	50	28	6	7	7	13
gezinsconsumptie (vol.)	%	8	1	-3	-11	38	-20	10	5	10	4
reele groei BBP via bestedingen	%	5	4	3	4	5	4	4	5	7	5
financieringstekort in % BBP	%	-7	-2	-1	4	0	3	1	1	-2	0
financieringstekort (+ = tekort)	mln SRD	-461	-145	-85	349	14	386	180	156	-386	
officiële deviezen in maanden invoer	maanden	4	4	5	5	4	5	4	4	5	
prijs/kosten quote rijst		97	165	118	126	210	177	171	163	138	

Vergelijking van raming en (voorlopige) realisaties:

Output tabel		Basis scenario	Groeiscenario	Actueel
Uit Suryamodel + Suritax		uit 2007	uit 2007	8'dec2013
		nog excl sociaal beleid		
		verschil	verschil	verschil
		2015-2007	2015-2007	2015-2007
	eenheid			
Tot. aantal personen onder de ar	*1000	22598	4706	5681
waarvan		0	0	
landsdienaren	*1000	-603	-1144	-1384
werknemers bedrijven	*1000	-28	2354	6328
alleen AOV	*1000	4591	4591	6438
Overigen	*1000	18638	-1095	-5701
		gem. 2007-2015	gem. 2007-2015	gem. 2007-2015
Betaalde aov-premie	mln SRD	124	139	134
Betaalde inkomstenbelasting	mln SRD	636	739	660
Totale AOV uitkering	mln SRD	117	120	172
loonvoet bedrijven	%	4	6	7
consumtieprijs	%	4	4	7
Invoerprijsmutatie	%	4	4	7
Uitvoerprijsmutatie	%	1	1	8
bevolking	*1000	1	1	
arbeidsplaatsen bedrijven	%	1	4	4
werkloosheid	%	11	8	8
uitvoer (vol.)	%	0	8	6
investeringen van bedrijven (vol %	%	0	8	13
gezinsconsumptie (vol.)	%	1	5	4
reële groei BBP via bestedingen	%	0	6	5
financieringstekort in % BBP	%	0	-2	0
financieringstekort (- = tekort)	mln SRD	10	-260	1
officiële deviezen in maanden in maanden		2	4	4
prijs/kosten quote rijst		139	140	152

Bovenstaande vergelijkingstabel laat zien dat de voorlopige realisaties dicht bij de uitkomsten van het groeiscenario zitten: zo is de reële BBP groei in beide circa 5%.

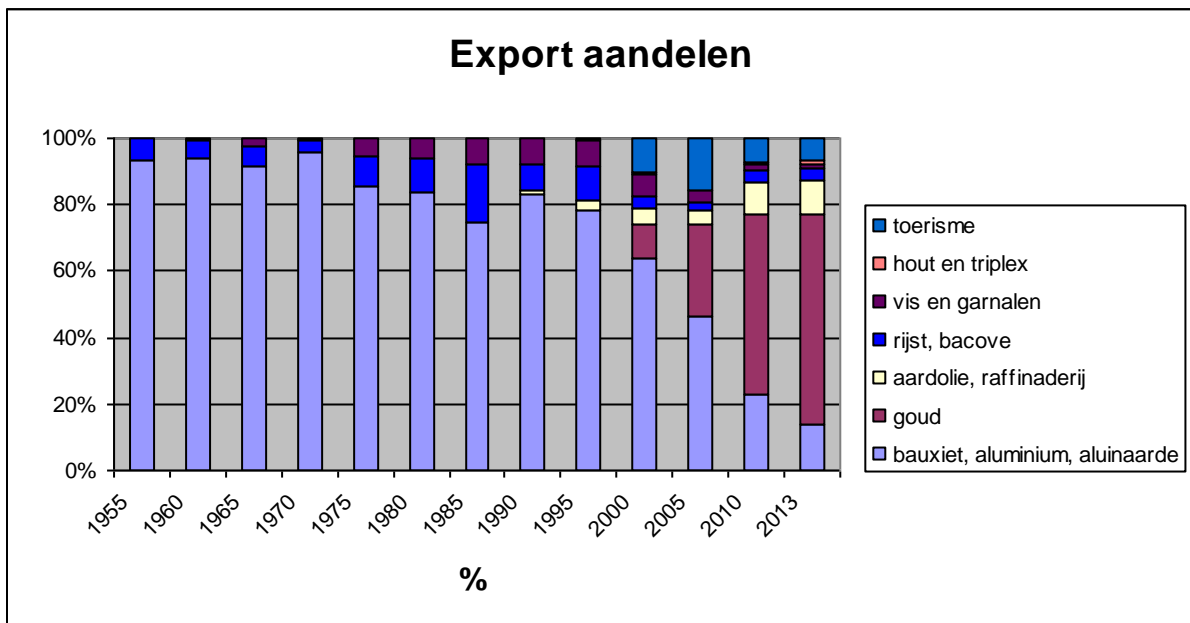
Let wel de genoemde maatregelen om de armoede verder te beperken (AOV, minimumloon, belastingvrije voet) zijn (nog) niet genomen.

4. Scenario's 2014-2021

Cruciaal voor de economische ontwikkeling van een kleine, open economie is de ontwikkeling van de export. In de navolgende tabel staat de reële groei per export product. En in de daaropvolgende de aandelen in lopende prijzen.

Export volume gemiddelde groei per jaar 2007-2012 in %

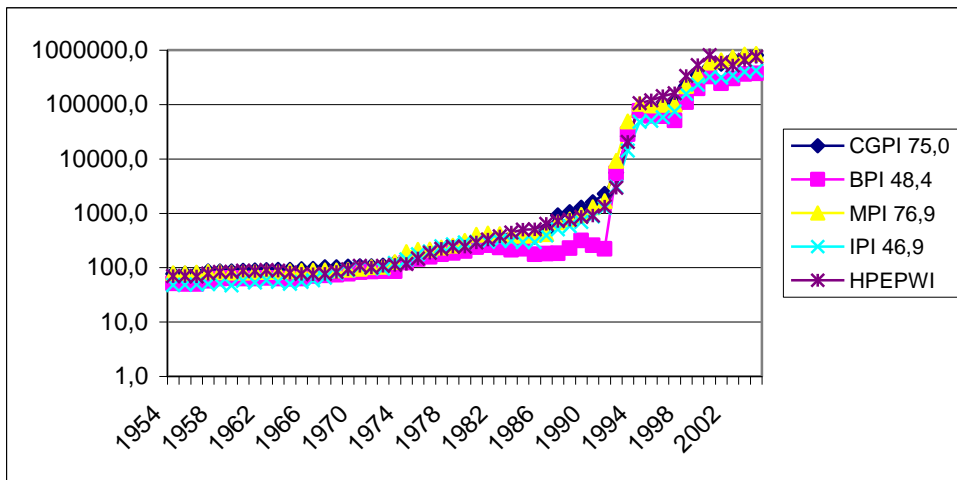
Exportvolume Aluinaarde in metrieke ton	-11
Exportvolume Rafinaderij in barrels	14
Exportvolume Goud in Troy-ounce	8
Exportvolume Rijst in metrieke ton	1
Exportvolume Bacoven in ton	9
Exportvolume Garnalen in ton	5
Exportvolume Vis in ton	7
Exportvolume Hout in m3	56
Exportvolume Triplex in m3	-6
Exportvolume Toerisme in aantal toeristen	0

Het is duidelijk dat er na 1995 een grote verandering heeft plaatsgevonden: van bauxiet, aluinaarde en aluminium, naar goud en olie.

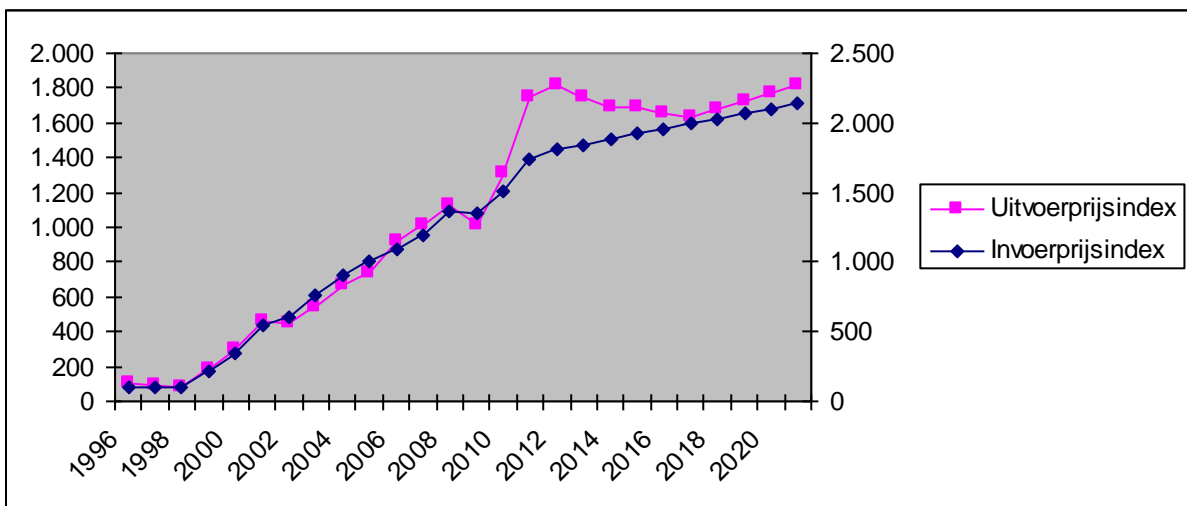
In de navolgende grafiek wordt de prijsontwikkeling 1954- 2002 gegeven:

Prijswontwikkeling (HPEPWI is loonkosten, BPI export, MPI import, IPI investeringen, CGPI consumptie)

Men ziet dat de prijzen van de diverse afzet elkaar op den duur steeds volgen (exportprijs begin jaren negentig is een uitschieter vanwege de diverse koersen die toen golden).

De volgende grafiek laat de verhouding van totale exportprijs en invoerprijs zien, beide in SRD.

Door de forse prijsstijging van de export (goud) in 2010 en 2011 is er in die jaren een groot verschil met de invoerprijsstijging. In bovenstaande grafiek gaan we er van uit dat dat verschil geleidelijk verdwijnt. Als dat gaat gebeuren zal, zonder extra beleid, na enige jaren de deviezenvoorraad verdwijnen.

Maar het kan ook anders gaan:

foto 4 December 2013 in haven van Scheveningen.
Van links naar rechts: Jaap van der Straaten, Bert Lutjehuisen,
Marein van Schaaijk en Gerard van Welzenis. (Foto door Ben Jorgens)

Deze vier economen kwamen in 1973-1976 regelmatig bijeen om te schaken en de economie van Suriname te bespreken. En ook nadien spreken ze elkaar enkele malen per jaar. Deze keer was de conclusie dat de grondstoffenprijzen de komende jaren wellicht hoog zouden kunnen blijven, hetgeen gunstig is voor het reële nationale inkomen van Suriname.

In de workshops op 30/12/2013 en 2 en 3 januari 2014 bij IGSR in Universiteit Suriname in samenwerking met SPS en Stuseco kunnen we diverse scenario's voor 2014-2021 draaien en bespreken. Waaronder scenario's met hoge of juist lage exportprijzen. En een scenario waarbij AOV uitkering en belastingvrije voet in 2014 of 2015 worden verhoogd tot het niveau van de armoedegrens.